

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен
„доктор“ в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки,
професионално направление: 2.3. Философия, научна специалност:

Социална философия,

автор **Венцислава Николаева Венчова**,

на тема:

**„Властови и граждански модели в областта на сигурността и
киберсигурността“**,

от проф. д-р Борис Филипов Манов

(ЮЗУ „Неофит Рилски“, катедра „Философски и политически
науки“)

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и съгласно Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, № 1164 от 22.05.2025 г.. Рецензията е възложена с решение на членовете на научното жури за провеждане на процедурата по защитата на дисертацията.

Декларирам, че не съм свързано лице по смисъла на § 1, т.5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ с дисертантката, както и че нямам частен интерес, който би могъл да влияе върху безпристрастното и обективно изпълнение на работата ми като член на журито по тази процедура.

I. Биографична информация за дисертанта.

Авторката на дисертацията Венцислава Николаева Венчова е родена на 08/12/1993 г. в гр. Благоевград. След завършването на гимназия образованието и е свързано с Югозападния университет „Неофит Рилски“, където през 2016 г. става бакалавър по „Философия“ с допълнителна правоспособност „Педагогика, учител по философия“ и завършва семестриално специалност „Право“, през 2018 г. получава магистърска степен по „Философия и психоанализа“, а в периода 2021-2024 г.г. е редовен докторант в Катедра „Философски и политически науки“, в докторската програма „Социална философия“. Има редица участия в научни конференции и публикации по темата на дисертацията. Водила е часове по

„Философия“ в НХГ „Св. св. Кирил и Методий“ и в ЕГ „Акад. Людмил Стоянов“, Благоевград. Посещавала е курсове за повишаване на квалификацията, включително специализиран курс по киберзащита.

II. Данни за дисертацията и автореферата.

Дисертационният труд „Властови и граждански модели в областта на сигурността и киберсигурността“, е в обем от 258 страници, от които 247 основен текст и 11 страници литература, която съдържа 85 източника в хартиен и електронен вариант: 29 заглавия на латиница (на английски), 56 заглавия на кирилица (на български език), 40 източника в електронен вариант – сайтове на определени институции, както и наредби, кодекси, закони, регламенти, общо 125 източника.

Авторефератът е от 29 страници и представя основните моменти в съдържанието на дисертацията. В заключението са обобщени резултатите на изследването и са изведени неговите приноси. Посочени са и публикации на дисертантката в научни издания, апробиращи основните тези на дисертационния труд.

III. Съдържание и основни моменти в дисертацията.

3.1. Актуалност на темата.

Темата е актуална поради две причини: първо, изследва се главно ситуацията от началото на 21 век в рамките на две десетилетия. Това е период, който основателно се определя от докторантката като предизвикателство за изграждането на позициите на държавата и нейните структури по отношение на новите характеристики на сигурността и преди всичко на свързаните с киберсигурността. Второ – не по-малко значим аспект на актуалността на изследването е, че макар че в научната литература са налице множество проучвания върху властовите проекции в областта на сигурността и киберсигурността, все още липсва както цялостно осмисляне на тези въпроси през призмата на социално-философското познание, така, и това и особено важно, от гл. т. на проблематиката свързана с динамиката в сферите на киберсигурността, сигурността и медиацията, като способ за превенция и връзка между службите за сигурност в национален план. Дисертационният труд е опит за преодоляване на този дефицит и като изследва реалната ситуация в нормативната система на България, формулира тезата за необходимост от промени в съществуващите нормативни актове, кодекси, заповеди и инструкции.

3.2. Обект, предмет и хипотези на изследването.

Обект на изследването са базовите органи и дейности в областта на сигурността и киберсигурността и техният спектър на активност и социален ангажимент към предизвикателствата и проблемите на съвременния глобализиращ се свят.

Предмет на изследването са реализираните властови и граждански модели в областта на сигурността в съвременния социум и специално в България и как тези модели водят до проблемите, с които специалистите в сферите на сигурността и киберсигурността се сблъскват в своята работа.

Хипотези на изследването:

Първа хипотеза: властовите и гражданските модели, конституирани върху добродетелите и ценностната система и зачитащи тяхното съществено място при формиране на гражданството и проектирането на участието на личността в държавата и властта, са основата за създаване на правилното и общополезно държавно устройство.

Втора хипотеза: от съществено значение е нова система и стратегия за подбор на кадри в органите на националната сигурност, като нов властови и граждански модел в областта на сигурността и киберсигурността.

Трета хипотеза: мерките срещу насилието и влошения социален климат трябва да се търсят в подобряването на социалните взаимоотношения, а това трябва да стане първо в семейството и чрез издигането на семейството и хармоничното, и здраво отношение към новото поколение в истинска безусловна ценност, която реално да се споделя от социума.

3.3. Обща характеристика на дисертационния труд.

Дисертационният труд на Венцислава Венчова обхваща интердисциплинарно поле, което сближава философията на властта и държавата с проблематиката на сигурността в съвременните аспекти на организация, дейности и роля на националната държава. Изследват се властовите и гражданските модели и техния генезис с фокус върху субектите, въввлечени в съответния властови модел. Дисертацията приема за базов властови и граждански модел класическото дефиниране и структуриране на властовото отношение и на участието на субектите в него съгласно концепциите на Платон и Аристотел като на преден план се извежда тяхното виждане за добродетелите и отдадеността на общото благо. Докторантката експонира този модел върху най-новите тенденции на глобализацията, които се развиват като постглобални процеси с тенденция

към връщане на ролята на националната държава и обрат към класическите ценности, като особено актуално е проследяването на изменението на властовите и граждански модели свързано с най-новите явления, каквито са повсеместната дигитализация и използването на социалните мрежи. Така в дисертацията се извежда позицията, че човешкият фактор е основен и в това позициониране могат да са открити решения на наболели и остри проблеми за съвременното общество и се предлага модел за активното отношение към участието на субектите в областта на сигурността и практическо решение за нова методика в подбора на кадри за органите на сигурността в национален план.

3.4. Структура и основни моменти.

Дисертационния труд се състои от увод, три глави и заключение. В първа и втора глави са с по шест параграфа, а трета е с четири параграфа.

Уводът обосновава тезата, присъстват основните елементи, присъщи на дисертационните изследвания: изследователски въпроси, цели, задачи, предмет и обект на изследването, очертана е актуалността, формулирани са хипотезите, направен е историографски преглед на основните изследвания и са изведени методологичните подходи (историко-философски и сравнителен анализ, литературен обзор, събиране на емпирични данни, вкл. работа на терен, чрез събеседване с експерти, количествен и качествен анализ), които се използват в предприеманото изследване, определени са неговите съдържателни и времеви ограничения.

Анализът в Първа глава на дисертацията „Основни властови и граждански модели – от Аристотел до постглобалното общество“ е насочен към очертаване на властовия и граждански модел, основан на класическото разбиране на държавата и гражданството от Платон и Аристотел. Акцентираща се върху добродетелите, и особено върху справедливостта като регулатор на властовото и гражданското отношение, полага се целта на държавата като успешна държава, в която целите на политическото устройство са справедливостта и мисията на гражданите, насочени към постигане на общото благо.

Същностен аспект на анализа тук е проследяването на ролята на човешкия фактор като акцент е поставен на ситуацията в съвременните общества, на новите явления на дигитално пристрастяване, консуматорство и навлизане на изкуствения интелект, включително на тяхното проявяване в България.

Втората глава „Проблемът за сигурността в съвременното общество“ е ядро на дисертацията. В нея се дефинират базовите понятия и терминологията, извеждат се основните дейности и структури в областта на сигурността. Дефинира се рискът като базово разбиране за новата организация на сигурността, специално внимание е отделено на проблемите на киберсигурността, като са анализирани същността на киберпространството, киберпрестъпността, рисковете и престъпленията в дигиталното пространство. Предложени са и са коментирани подходи за противодействие и са описани и класифицирани основните похвати за неутрализиране на киберпрестъпленията, сред които В. Венчова подчертава превенцията и медиацията като грижа и постоянна и планирана работа за информираност и осъзнаване от страна на гражданите за рисковете в мрежата. Докторантката прилага и две интервюта на терен с действащи служители в областта на сигурността и киберсигурността, в които проблемите са отразени точно и с изразена национална специфика.

С подчертано практическа насоченост е Трета глава „Ценности и медиация в областта на сигурността“. В нея се търсят и предлагат модели за анализ и решаване на констатираните кризи и дефицити в областта на сигурността в постглобалните условия. Анализът на законовата база и на актуалната ситуация в националните органи за сигурност, както и личният опит и работа на докторантката в тази сфера, резултира в решение, което предлага нова критериална база и методика в подбора на кадрите като специален акцент е поставен върху превенцията на престъпната дейност, особено сред децата и подрастващите и ролята в този план на Детската педагогическа стая.

Като обобщение може да се каже, че дисертационното изследване на Венцислава Венчова осъществява анализ на сферата на сигурността с добре структурирано профилиране на една от сферите на съвременната престъпност – киберпрестъпността, като се предлага властови и граждански модел за подобряване на състоянието в най-чувствителната страна на организирането на сигурността – подбора на кадрите.

IV. Препоръки.

Нямам съществени препоръки към докторантката, но мисля, че в евентуална бъдеща изследователска и публикационна дейност Венцислава Венчова е необходимо съществено да „дисциплинира“/прецизира както

методологията и методиката, така и структурата и изказа на/в своите изследвания и публикации.

V. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

Дисертация представя тематика, която, както посочва дисертантката, в голяма степен не е разработена в социално-философската литература у нас. Извършената изследователска и теоретична работа установява факти и обстоятелства и прави иновативно интерпретиране на важни аспекти на разглеждания проблем. Достойнство на дисертационния труд е и познаването на нормативната база – законите и правилниците, на структурирането на органите на сигурността и на тяхната работа. Смятам, че като цяло анализът има оригинален характер, което дава основание дисертацията и формулираните приноси да бъдат приети като постижения на авторката.

Не забелязах наличието на плагиатство в предложената за рецензиране дисертация.

От представената информация личи, че авторката на дисертацията Венцислава Венчова изпълнява минималните изисквания на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ.

VI. Заключение.

Смятам, че казаното в рецензията ми дава основание да предложа да се присъди на авторката на дисертационния труд на тема „Властови и граждански модели в областта на сигурността и киберсигурността“, Венцислава Николаева Венчова, образователната и научната степен „доктор“ в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.3. Философия, научна специалност: Социална философия.

04.06.2025 г.

Проф. д-р Борис Манов

REVIEW

of a doctoral thesis in the field of higher education: 2. Humanities, professional field: 2.3. Philosophy, scientific specialty: Social Philosophy

author **Ventsislava Nikolaeva Venchova**

on the topic:

Models of Power and Citizenship and Mediation in the Field of Security and Cybersecurity

by Prof. Dr. Boris Filipov Manov

(SWU “Neophyte Rilski”, Department of Philosophical and Political Sciences)

The review was drafted in accordance with the requirements of the LDASRB, RALDASRB and according to the Order of the Rector of the South-West University “Neofit Rilski” No 1164 of 22.05.2025. The review was assigned by decision of the members of the scientific jury to conduct the procedure.

I declare that I am not a person within the meaning of § 1 (5) of the Supplementary Provisions of LDASRB with the candidate participating in the Professor's Contest and that I have no private interest which could affect the impartial and objective performance of my work as a member of the jury in this competition.

I. Biographical information about the author of dissertation.

The author of the dissertation Ventsislava Nikolaeva Venchova was born on 08/12/1993 in the city of Blagoevgrad. After graduating from high school, her education was connected with the SWU “Neophyte Rilski”, where in 2016 she became a bachelor in “Philosophy” with additional qualifications “Pedagogy, teacher of philosophy”, in 2018 she received a master's degree in “Philosophy and Psychoanalysis”, and in the period 2021-2024 she is a full-time doctoral student in the Department of “Philosophical and Political Sciences”, in the doctoral program “Social Philosophy”. She has participated in a number of scientific conferences and has publications on the topic of the dissertation. She has taught classes in “Philosophy” at the schools “St. St. Cyril and Methodius” and “Acad.

Lyudmil Stoyanov”, Blagoevgrad. She has attended courses to improve her qualifications, including a specialized course in cyber security.

II. Data on the dissertation and abstract.

The dissertation work “Models of Power and Citizenship and Mediation in the Field of Security and Cybersecurity” is 258 pages long, of which 247 are the main text and 11 pages of literature, which contains 85 sources in paper and electronic versions: 29 titles in Latin (in English), 56 titles in Cyrillic (in Bulgarian), 40 sources in electronic version - websites of certain institutions, as well as ordinances, codes, laws, regulations, a total of 125 sources.

The abstract is 29 pages long and presents the main points in the content of the dissertation. The conclusion summarizes the results of the study and draws out its contributions. The dissertation candidate's publications that support the main theses of the dissertation are also indicated.

III. Content and main points of the dissertation.

3.1. Relevance of the topic.

The topic is relevant for two reasons: first, it mainly examines the situation from the beginning of the 21st century within two decades. This is a period that is rightly defined by the doctoral student as a challenge for building the positions of the state and its structures in relation to the new characteristics of security and, above all, those related to cybersecurity. Second - an equally significant aspect of the relevance of the study is that although there are numerous studies in the scientific literature on power projections in the field of security and cybersecurity, there is still a lack of both a comprehensive understanding of these issues through the prism of socio-philosophical knowledge and, this is especially important, from the point of view of the issues related to the dynamics in the spheres of cybersecurity, security and mediation, as a means of prevention and connection between security services at a national level. The dissertation is an attempt to overcome this deficit and, by examining the real situation in the regulatory system of Bulgaria, formulates the thesis of the need for changes in the existing regulatory acts, codes, orders and instructions.

3.2. Object, subject and hypotheses of the study.

The object of the study are the basic bodies and activities in the field of security and cybersecurity and their spectrum of activity and social commitment to the challenges and problems of the modern globalizing world.

The subject of the study are the implemented power and civil models in the field of security in modern society and especially in Bulgaria and how these models lead to the problems that specialists in the fields of security and cybersecurity encounter in their work.

Hypotheses of the study:

First hypothesis: the power and civil models, constituted on the virtues and value system and respecting their essential place in the formation of citizenship and the design of the participation of the individual in the state and power, are the basis for creating a correct and generally beneficial state structure.

Second hypothesis: a new system and strategy for selecting personnel in the national security bodies is of essential importance, as a new power and civil model in the field of security and cybersecurity.

Third hypothesis: measures against violence and the deteriorating social climate should be sought in improving social relationships, and this should be done first in the family and by elevating the family and the harmonious and healthy attitude towards the new generation into a true unconditional value, which should actually be shared by society.

3.3. General characteristics of the dissertation work.

Ventsislava Venchova's dissertation work covers an interdisciplinary field that brings together the philosophy of power and the state with the issue of security in the contemporary aspects of organization, activities and role of the nation-state. The power and civil models and their genesis are studied with a focus on the subjects involved in the respective power model. The dissertation assumes as a basic power and civil model the classical definition and structuring of the power relationship and the participation of the subjects in it according to the concepts of Plato and Aristotle, highlighting their relevance for virtues and dedication to the common good. The doctoral student exposes this model on the latest trends of globalization, which are developing as post-global processes with a tendency to return the role of the nation-state and a turn to classical values, and tracking the change in power and civil models related to the latest phenomena, such as widespread digitalization and the use of social networks, is particularly relevant. Thus, the dissertation puts forward the position that the human factor is fundamental and in this positioning solutions to acute and pressing problems for modern society can be found, and a model is proposed for the active attitude towards the participation of subjects in the field of security and a practical solution

for a new methodology in the selection of personnel for security bodies at the national level.

3.4. Structure and main points.

The dissertation work consists of an introduction, three chapters and a conclusion. The first and second chapters have six paragraphs each, and the third has four paragraphs.

The introduction justifies the thesis, the main elements inherent in the dissertation research are present: research questions, goals, objectives, subject and object of the study, the relevance is outlined, the hypotheses are formulated, a historiographical review of the main studies is made and the methodological approaches (historical-philosophical and comparative analysis, literature review, collection of empirical data, incl. fieldwork, through interviews with experts, quantitative and qualitative analysis) used in the undertaken study are outlined, its content and time limitations are determined.

The analysis in the First Chapter of the dissertation is aimed at outlining the power and civil model, based on the classical understanding of the state and citizenship by Plato and Aristotle. The emphasis is on virtues, and especially on justice as a regulator of power and civil relations, the goal of the state is set as a successful state, in which the goals of the political system are justice and the mission of citizens, aimed at achieving the common good.

An essential aspect of the analysis here is the tracing of the role of the human factor, as the emphasis is placed on the situation in modern societies, on the new phenomena of digital addiction, consumerism and the penetration of artificial intelligence, including their manifestation in Bulgaria.

The second chapter is the core of the dissertation. It defines the basic concepts and terminology, and outlines the main activities and structures in the field of security. Risk is defined as a basic understanding of the new organization of security, special attention is paid to the problems of cybersecurity, analyzing the essence of cyberspace, cybercrime, risks and crimes in the digital space. Countermeasure approaches are proposed and commented on, and the main methods for neutralizing cybercrimes are described and classified, among which V. Venchova emphasizes prevention and mediation as care and constant and planned work for awareness on the part of citizens about the risks in the network. The doctoral student also applies two field interviews with active employees in the field of security and cybersecurity, in which the problems are reflected accurately and with a pronounced national specificity.

The Third Chapter is of a particularly practical focus. It seeks and proposes models for analyzing and solving the identified crises and deficits in the field of security in post-global conditions. The analysis of the legal basis and the current situation in the national security authorities, as well as the personal experience and work of the doctoral student in this field, results in a solution that offers a new criteria basis and methodology in the selection of personnel, with special emphasis on the prevention of criminal activity, especially among children and adolescents and the role of the Children's Pedagogical Room in this plan.

In summary, it can be said that Ventsislava Venchova's research offers a power and civil model for improving the situation in the most sensitive aspect of organizing security - the selection of personnel.

IV. Recommendations.

I do not have any significant recommendations for the doctoral student, but I think that in any future research and publication activity Ventsislava Venchova needs to significantly “discipline”/refine methodology, as well as the structure and expression of/in her research and publications.

V. Assessment of scientific and applied scientific contributions.

The dissertation presents a topic that, as the author points out, has not been developed to a large extent in the socio-philosophical literature in our country. The research and theoretical work carried out establishes facts and circumstances and makes an innovative interpretation of important aspects of the problem under consideration. The dignity of the dissertation work is also the knowledge of the regulatory framework - laws and regulations, the structuring of security bodies and their work.

I believe that overall the analysis has an original character, which gives grounds for the dissertation and the formulated contributions to be accepted as achievements of the author.

I did not notice the presence of plagiarism in the dissertation proposed for review.

From the information presented, it is clear that the author of the dissertation Ventsislava Venchova fulfills the minimum requirements of the LDASRB and RALDASRB.

VI. Conclusion.

I believe that what was said in the review gives me grounds to propose that the author of the dissertation on the topic “Models of Power and Citizenship and

Mediation in the Field of Security and Cybersecurity” Ventsislava Nikolaeva Venchova, be awarded the educational and scientific degree “Doctor” in the field of higher education: 2. Humanities, professional field: 2.3. Philosophy, scientific specialty: Social Philosophy.

04.06.2025

Prof. Dr. Boris Manov